

مشاهده می کنید / منبع: آنتکاد، ۲۰۱۶

سال	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵
سرمایه گذاری مستقیم خارجی (میلیون دلار)	۳۶۴۹	۴۲۷۷	۴۶۶۲	۳۰۵۰	۲۱۰۵	۲۰۵۰

همانطور که ملاحظه می شود از سال ۲۰۱۲ با تشدید تحریم های بین المللی علیه ایران، حجم سرمایه گذاری خارجی روند نزولی داشته و در سال ۲۰۱۵ به حدود ۴۴ درصد سال ۲۰۱۲ رسیده است، گرچه با برداشته شدن تحریم ها پس از برجام در سال ۲۰۱۶ شاهد افزایش محسوس سرمایه گذاری خارجی هستیم که به دلیل نبود آمار رسمی از بیان اطلاعات دقیق معذوریم. در جدول ۲ حجم سرمایه گذاری خارجی بر حسب تولید ناخالص داخلی (GDP) است.

جدول ۲- منبع: محاسبات گزارش، سایت بانک جهانی و آنتکاد، ۲۰۱۵

کشور	تولید ناخالص داخلی، GDP (میلیون دلار)	سرمایه گذاری مستقیم خارجی، FDI (میلیون دلار)	FDI/GDP (درصد)
ایران	۴۲۵،۳۲۶	۲۰۵۰	۴۸/۰
ترکیه	۷۱۷،۸۸۰	۱۶۵۰۸	۳/۲
عراق	۱۸۰،۰۶۹	۳،۴۶۹	۹۳/۱
ارمنستان	۱۰۵،۲۹	۱۸۱	۷۲/۱
آذربایجان	۵۳۰،۴۷	۴۰۴۸	۶۳/۷
امارات متحده عربی	۳۷۰،۲۹۶	۱۰،۹۷۶	۹۶/۲
مالزی	۲۹۶،۲۸۳	۱۱،۱۲۱	۷۵/۳
اندونزی	۸۶۱،۹۳۴	۱۵۵۰۸	۸/۱
هندوستان	۲۰۹۵،۳۹۸	۴۴،۲۰۸	۱۱/۲
سنگاپور	۲۹۲،۷۳۹	۶۵،۲۶۲	۲۹/۲۲
هنگ کنگ	۳۰۹،۲۳۵	۱۷۴،۸۹۲	۵۶/۵۶

همانطور که ملاحظه می کنید، نسبت سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تولید ناخالص داخلی در کشورهای منطقه و برخی کشورهای اسلامی مقایسه شده که متأسفانه کشور ما از این نظر در جایگاه بسیار بدی قرار دارد. حتی کشوری مانند آذربایجان که تولید ناخالص داخلی بسیار کمی نسبت به ایران دارد، حجم سرمایه گذاری خارجی مستقیمی حدود دو برابر ایران دارد. در کشورهایمانند سنگاپور و هنگ کنگ که جهش اقتصادی بالایی دارند، این عدد بسیار بالاست. گرچه با توجه به نیاز مبرم کشور به سرمایه گذاری و گشایش اقتصادی ایجاد شده در فضای پسابر جام، جهش چند برابری سرمایه گذاری مستقیم خارجی در ایران چندان دور از انتظار نیست.

وضعیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی در استان کرمان در جدول ۳، تولید ناخالص داخلی استان و مقایسه آن با کل کشور را مشاهده می کنید. / منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۳

تولید ناخالص داخلی، GDP (میلیون ریال)	درصد از کل کشور	تولید ناخالص داخلی (بدون نفت) (میلیون ریال)	درصد از کل کشور
۳۸۹،۸۶۰،۶۹۰	۳۹/۳	۳۸۷،۹۳۱،۶۱۳	۷۶/۳

با توجه به اینکه استان کرمان ۳/۹۳ درصد از جمعیت و حدود ۱۱ درصد از مساحت کشور و بخش عظیمی از ذخایر معدنی، پتانسیل کشاورزی و... را در اختیار دارد، این حجم از تولید ناخالص داخلی نشان از مغفول ماندن بسیاری از امکانات و توانمندی های استان در سنوات گذشته دارد. در جدول ۴ میزان سرمایه گذاری خارجی و مقایسه آن با تولید ناخالص داخلی

غیر مستقیم نیز می گویند و از طریق خرید سهام و اوراق قرضه در بورس توسط سرمایه گذاران خارجی صورت می گیرد و سرمایه گذاری مستقیم خارجی (FDI) که کشور یا سرمایه گذار خارجی به طور مستقیم یا با مشارکت سرمایه گذاران داخلی مبادرت به سرمایه گذاری می کند انجام می گردد. در سرمایه گذاری مستقیم، کشور یا شرکت سرمایه گذار مسئولیت امور مالی شرکت تولیدی یا تجاری را در کشور سرمایه پذیر بر عهده دارد و اداره و کنترل شرکت جزء وظایف شرکت سرمایه گذار محسوب می شود. سرمایه گذاری در سید مالی (غیر مستقیم) تمام سرمایه گذاری های یک شخصیت حقیقی یا حقوقی مقیم در یک کشور را در اوراق بهادار یک بنگاه مقیم در کشور دیگر در بر می گیرد. هدف از این نوع سرمایه گذاری تحصیل حداکثر سود از طریق تخصیص بهینه سرمایه در یک پرتفوی بین المللی است. بانوجه به مطالعات موجود می توان عوامل مؤثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی را به ۳ دسته کلی تقسیم نمود: ۱- عوامل اقتصادی ۲- عوامل سیاسی- اجتماعی ۳- عوامل طبیعی- فرهنگی و سابقه تاریخی

تشریح برخی از مهم ترین عوامل اقتصادی مؤثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی
نرخ ارز: عامل مؤثر در فرایند انتقال سرمایه است. ثبات نرخ ارز اطمینان در محیط اقتصادی داخل را افزایش می دهد و تصمیم گیری برای سرمایه گذاری در حال و آینده را منطقی تر می نماید. دگرگونی و نوسان های گسترده نرخ ارز، تغییر وسیع ارزش دارایی ها را در پی دارد و قیمت گذاری و تجزیه و تحلیل هزینه-فایده طرح ها را دشوار می کند. تنوع نرخ ارز زمینه سوء استفاده های مالی را نیز فراهم می آورد و بی ثباتی اقتصادی را ژرف تر می نماید.

نرخ بازگشت سرمایه: مطلوبیت سرمایه گذاری ها برای سرمایه گذاران خارجی در سود آنهاست. بنابراین تصمیم به سرمایه گذاری به مقدار ریسک و بازده سرمایه در آن اقتصاد بستگی دارد. ثنوری پورتفو تأیید می کند که سرمایه در اقتصادی با خطرات اندک و نرخ های بالای بازده جریان می یابد. این متغیر به وسیله بهره وری (تولید نهایی) سرمایه اندازه گیری می شود و انتظار می رود با جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی رابطه مثبت داشته باشد.

زیرساخت ها: برای محیط اقتصادی کشور اهمیت اساسی دارد. زیرساخت های مناسب موجب حرکت اقتصاد به سمت رشد می شود. زیرساخت ها به طور معمول تنها به شکل فیزیکی مانند جاده ها، بندار و نیستند؛ بلکه کارکرد خوب نهادهای کشور را نیز شامل می شوند. سرمایه گذاران خارجی اقتصادهایی را ترجیح می دهند که دارای شبکه توسعه یافته ای از جاده ها، فرودگاه ها، عرضه آب، عرضه بدون وقفه انرژی، تلفن و اینترنت باشند. زیرساخت های ضعیف، هزینه فعالیت های اقتصادی را افزایش و نرخ بازده سرمایه را کاهش می دهد.

تورم: افزایش مداوم قیمت ها منجر به کاهش ارزش دارایی های داخلی می شود، در نتیجه سرمایه داران و شهروندان ترجیح می دهند برای حفظ ارزش واقعی دارایی های خود ترکیب بهینه آنها را به نفع دارایی های خارجی تغییر دهند (خروج سرمایه). از سوی دیگر، افزایش قیمت ها به کاهش سود خالص سرمایه گذاری و ارزش دارایی های ما انجامد و ورود سرمایه به کشور را کاهش می دهد. تورم منجر به افزایش ریسک سرمایه گذاری و کاهش متوسط سرسید وام های تجاری و اختلال در اطلاعات منتقل شده از طریق قیمت ها می شود. تورم نشانه بی ثباتی و عدم کنترل سیاست های کلان است و با جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی ارتباط منفی دارد.

اندازه بازار: بازار بزرگ در یک کشور به امکانات بیشتر در مقیاس حقیقی اقتصاد آن کشور اشاره دارد. به هر حال در یک اقتصاد باز هر شرکتی می تواند با بازارهای خارجی به تجارت بپردازد در این زمینه این اندازه بازار است که می بایست به عنوان عامل تعیین کننده جریان های سرمایه گذاری مستقیم خارجی تحلیل شود و به نظر می رسد بین اندازه بازار و مقدار جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی رابطه مثبت وجود دارد.

حجم سرمایه گذاری داخلی: نرخ سرمایه گذاری داخلی بازتابی از گرایش مردم برای کسب و کار و اعتماد آنها به آینده اقتصاد است. این متغیر اطلاعاتی از محیط سرمایه گذاری در کشور ارائه می دهد، بنابراین سرمایه گذاری داخلی به عنوان یک متغیر مستقل استفاده می شود که توضیحی از تغییرپذیری سطح جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی می باشد. از این رو، انتظار داریم زمانی که سرمایه گذاری داخلی در سطح بالایی قرار دارد جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی نیز بالا باشد.

باز بودن اقتصاد: باز بودن اقتصاد دواثر متضاد دارد. نخست موجب توسعه سرمایه گذاری مستقیم خارجی با جهت صادراتی می شود و دوم اثر منفی بر سرمایه گذاری مستقیم خارجی با جهت بازاری دارد.

رشد اقتصادی: توسعه بالفعل اقتصادی به طور معمول به وسیله نرخ رشد اقتصادی مشخص می شود، بنابراین بین رشد اقتصادی و جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی ارتباط مثبت وجود دارد.

وضعیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی در ایران

● در جدول ۱ حجم سرمایه گذاری خارجی در ایران مابین سالهای ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵